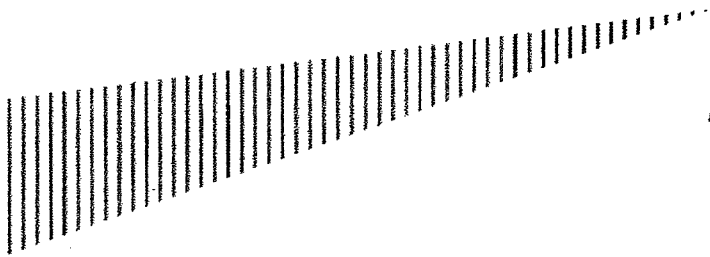

KS 08.304 (4)

Göra eget

(46)
(7)

KS 08.495, 042

 ERNST & YOUNG

Granskning av bokslut 2007-12-31

Lerums Kommun

Revisionsrapport

Genomförd på uppdrag av de
förtroendevalda revisorerna
8 april 2008

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning.....	2
1. Inledning.....	3
1.1 Måluppföljning.....	3
1.1.1 Avstämning av balanskravet	4
1.1.2 Avstämning av mål med avseende på god ekonomisk hushållning	4
1.2 Noteringar.....	5
1.2.1 Redovisning av pensionsskuld	5
1.2.2 Särredovisning av VA-verksamheten samt anslutningsavgifter	5
1.2.3 Redovisning av exploateringsverksamheten	5
1.2.4 Momsredovisning.....	6
1.2.5 Olika modeller för koncernredovisning	6
2. Kommentarer till resultaträkningen	7
2.1 Verksamhetens kostnader.....	7
2.2 Skatteintäkter och generella statsbidrag.....	8
3. Kommentarer till balansräkningen.....	8
3.1 Materiella anläggningstillgångar.....	8
3.2 Finansiella anläggningstillgångar.....	9
3.3 Förråd och exploatering	9
3.4 Avsättning deponier	9
3.5 Avsättning intern skaderegleringsfond.....	10
3.6 Långfristiga skulder.....	10
4. Kommentarer till driftredovisningen.....	11

1. Inledning

Vi har granskat kommunens årsredovisnings resultat- och balansräkningar med nothänvisningar, finansieringsanalyser, driftredovisning och investeringsredovisning.

Revisionen har utförts enligt god revisionssed i kommunal verksamhet.

Vår bedömning är att granskat material överensstämmer med lagen om kommunal redovisning och god redovisningssed och att bokslutet och årsredovisningen i alla väsentliga delar är korrekt upprättat och ger en rättvisande bild av kommunens resultat och ställning.

Efter utförd revision avseende räkenskapsåret 2007 lämnas härmed följande bokslutsrapport där de väsentligaste iakttagelserna för en bedömning av kommunens bokslut år 2007 kommenteras.

1.1 Måluppföljning

Från och med 2006 gäller för samtliga kommuner:

- att kommunfullmäktige skall fastställa mål för ”god ekonomisk hushållning”
- att uppföljning av dessa mål skall göras i delårsrapport och årsredovisning
- att kommunens revisorer skall granska och bedöma måluppfyllelsen.

Syftet med dessa krav är att politikerna med hjälp av målstyrning och måluppföljning skall styra kommunen mot ändamålsenlighet och effektivitet.

Mål för god ekonomisk hushållning omfattar både finansiella mål samt verksamhetsmål och det är endast av fullmäktige fastställda mål inom ramen för god ekonomisk hushållning som är obligatoriska att utvärdera och bedöma i delårsrapport och årsbokslut. Initialt är det kommunstyrelsen som i förvaltningsberättelsen skall utvärdera uppfyllelsen av de mål kommunfullmäktige fastställt. Därefter skall revisorerna på basis av kommunstyrelsens utvärdering samt sin egen granskning av delårsrapport och årsredovisning bedöma uppfyllelsen av de mål som kommunfullmäktige fastställt.

Även kravet på balans mellan intäkter och kostnader d v s balanskravet, är lagstadgat. Avstämning av balanskravet skall göras i delårsrapport och årsredovisning.

1.1.1 Avstämning av balanskravet

Det lagstadgade balanskravet innebär att de löpande intäkterna ska täcka de löpande kostnaderna. Vid avstämning av balanskravet får realisationsvinster inte medräknas.

Avstämning mot balanskravet:

mkr	2007
Årets resultat enligt resultaträkningen	- 54,5
Justering pensionskostnader avseende avsättning innan 1998	+ 93,2
Justering för realisationsvinster	- 5,9
Justering för realisationsförluster	+ 0,0
Justerat resultat	32,8

Lerums Kommun har frångått den lagstadgade blandmodellen där förpliktelser att betala ut pensionskostnader som intjänats innan 1998 skall redovisas utanför balansräkningen. Av de 93,2 mkr avser 83,4 mkr kostnader till följd av antagande om förändrad livslängd och ränta. Lerums Kommun uppfyller därmed det lagstadgade balanskravet.

1.1.2 Avstämning av mål med avseende på god ekonomisk hushållning

Av kommunfullmäktige fastställd budget för 2007 saknas fastställda verksamhetsmål vilka är av betydelse för en god ekonomisk hushållning. I budget 2008 har fullmäktige tagit beslut om vilka mål, både verksamhetsmässiga och finansiella som ska följas upp och bedömas utifrån om kommunen bedriver en verksamhet i enlighet med god ekonomisk hushållning. I budget för 2007 framgår att Lerums Kommun antagit och följer upp följande finansiella mål för bokslutsår 2007 med utgångspunkt från god ekonomisk hushållning.

	Finansiellt mål	Budget 2007	Bokslut 2007	Δ bokslut / finans
Nettokostnadsandel (%)	98,0	98,0	103,8	5,8
Resultat (mkr)	30,0	30,4	- 54,5	-84,5
Skattefinansieringsgrad (%)	100,0	51,2	83,9	-16,1
Investeringsvolym (mkr)	66-100	197,9	159,4	59,4
Soliditet, inkl pensionsskuld (%)	25	27,8	20	-5
Låneskuld i % av balansomslutningen	< 10	12,2	14	4
Kassalikviditet (%)	100	61,2	99	-1
Utdebitering	20,89	21,18	21,18	0
Borgensåtaganden (% av nettokostnaderna)	< 5	6,0	5	0

Beroende på nya beräkningsgrunder av pensionsskulden är tabellen missvisande då en jämförelsestörande post om 83,4 mkr är kostnader för pensioner till följd av antagande om förändrad livslängd och ränta. Under kommande år blir jämförelser mot finansiella och verksamhetsmässiga mål enklare då det under 2007 finns väsentliga jämförelsestörande posterna som försvårar djupare analyser under innevarande år. Detta kommer att underlätta bedömningen huruvida kommunens verksamhet bedrivs i enlighet med god ekonomisk hushållning.

1.2 Noteringar

1.2.1 Redovisning av pensionsskuld

Lerums Kommun har frångått den så kallade blandmodellen där förpliktelser av pensioner intjänade innan 1998 inte skall redovisas inom balansräkningen. Kommunen väljer istället att redovisa hela pensionsskulden inom balansräkningen enligt en fullfonderingsmodell vilket strider mot kommunal redovisningslags 5 kap 4§. Revisorerna kan dock instämma i kommunens motiv för redovisningen då den ger en mer rättvisande bild av kommunens finansiella ställning.

1.2.2 Särredovisning av VA-verksamheten samt anslutningsavgifter

År 2006 antog riksdagen Lag om allmänna vattentjänster vilken klargör att kommuner från och med räkenskapsår 2007 bl.a. skall upprätta separata balans- och resultaträkningar för VA-verksamheten. Någon separat redovisning har ännu inte framtagits och i vilken det skall framgå hur kostnader som varit gemensamma med andra verksamheter fördelats.

I en idéskrift från Rådet för kommunal redovisning framgår också att anslutningsavgifter för VA-verksamheten inte skall nettoredovisas mot motsvarande investeringsutgift utan periodiseras över resultaträkningen och intäktsförs i samma takt som avskrivningar görs för den anläggning som avgiften är tänkt att finansiera. Vi kan konstatera att det för kommuner föreligger en oklarhet vad som är god redovisningssed avseende anslutningsavgifter men vi kan konstatera att kommunen gör avsteg mot Rådets idéskrift genom att redovisa anslutningsavgifterna som en inkomst i investeringsredovisningen.

1.2.3 Redovisning av exploateringsverksamheten

Lerums Kommun redovisar försäljningarna inom exploateringsverksamheten över balansräkningen som en förutbetalad intäkt och resultatför hela exploateringsprojekt i samband med slutredovisning. Rådet för kommunal redovisnings rekommendationer klargör att kommuner vanligtvis skall intäktsföra försäljningar inom exploateringsverksamheten i

samband med att äganderätten övergår till köparen om inte särskilda omständigheter gör att en resultatföring ej kan göras.

1.2.4 Momsredovisning

I samband med granskning uppmärksammades felaktig hantering av kommunens momsredovisning. Efter en utredning konstaterar kommunen att de felaktigt kostnadsfört 2,4 mkr, vilket borde redovisats som en momsfordran i bokslutet. Detta innebär att kommunens resultat borde vara 2,4 Mkr bättre jämfört med vad som redovisats.

Vi har erhållit information om att kommunen under 2008 kommer att se över sina momsrutiner

1.2.5 Olika modeller för koncernredovisning

Vi har i vår granskning noterat att kommunen använder två olika principer beträffande den koncernredovisning som upprättas. I underkoncernen Lerums Energi AB konsolideras hela dotterbolaget Lerums Fjärrvärme ABs tillgångar och skulder och som en balanspost på skuldsidan redovisas ett minoritetsintresse. Minoritetsintresset motsvarar det ägande om 49% som Göteborgs Energi har i Lerum Fjärrvärme AB.

Underkoncernen Lerum Energi konsolideras i kommunen enligt en proportionell andel av samtliga tillgångar och skulder motsvarande 89,5%, vilket motsvarar Lerums kommuns ägande i Lerum Energi. Att använda två olika metoder i koncernredovisningen medför ingen skillnad avseende koncernens årsresultat men då olika metoder används saknas en enhetlig redovisning av ingående resultat- och balansposter i koncernredovisningen.

I enlighet med Rådet för kommunal redovisning, rekommendation 8:1 om sammanställd redovisning, kan olika metoder användas i kommunen och bolagskoncernen om en justering av koncernredovisningen, till en enhetlig proportionell konsolidering, är kostnads- och tidskrävande.

2. Kommentarer till resultaträkningen

Resultaträkningen har granskats utifrån vår genomgång av väsentliga rutiner, kontoanalyser, verifikationsgranskning samt jämförelse mot utfall föregående år.

mkr	2007	2006	Δ	
Verksamhetens intäkter	300,0	302,3	-2,3	-0,8 %
Verksamhetens kostnader	-1 726,6	- 1 621,2	-105,4	6,5 %
Jämförelsestörande poster	- 78,5	- 38,4	-40,1	104,4 %
Avskrivningar	- 79,4	- 67,2	-12,2	18,2 %
Verksamhetens nettokostnader	- 1 584,5	- 1 424,5	-160,0	11,2 %
Skatteintäkter	1 382,8	1 313,2	69,6	5,3 %
Generella statsbidrag och utjämning	141,7	109,5	32,2	29,4 %
Finansiella intäkter	12,6	16,5	-3,9	-23,6 %
Finansiella kostnader	- 7,1	- 2,9	-4,2	144,8 %
Årets resultat	- 54,5	11,8	-66,3	-561,9 %

I kommunens budget för 2007 uppgick resultatet till 19,2 mkr vilket innebär att årets utfall var en budgetavvikelse på - 73,7 mkr. Den negativa budgetavvikelsen kan hänföras till följande poster:

Avvikelse, mkr	2007
Verksamheterna	+ 3,6
Finans (i huvudsak pensionskostnader)	- 77,3
	- 73,7

2.1 Verksamhetens kostnader

Jämfört med föregående år har verksamheternas kostnader ökat med 105,4 mkr vilket motsvarar 6,5 %. Motsvarande ökning under föregående år var 6,0 %. De största kostnadsposterna är personalkostnader vilka uppgår till ca 59 % (1.115 mkr) av den totala kostnadsmassan.

2.2 Skatteintäkter och generella statsbidrag

Skatteintäkter och generella statsbidrag har under innevarande år ökat med 101,8 mkr vilket motsvarar 7,2 %. Föregående år ökade samma poster med 80,3 eller 6,0 %. Vi kan konstatera att nettokostnadsandelen, som anger hur stor del av skatteintäkterna inklusive finansnetto som använts för att finansiera verksamhetens nettokostnader, har i jämförelse med föregående år, ökat från 99,2 % till 103,8 %. I denna ökning skall dock pensionskostnader av engångskaraktär beaktas.

3. Kommentarer till balansräkningen

Utvalda poster på balansräkningen kommenteras nedan:

mkr	Hänv.	2007	2006	Δ	
Tillgångar					
Materiella anläggningstillgångar	3.1	1 034,0	962,6	71,4	7,4 %
Finansiella anläggningstillgångar	3.2	212,8	199,1	13,7	6,9 %
Förråd och exploatering	3.3	41,8	23,5	18,3	77,9 %
Avsättning					
Övriga avsättningar (deponi och skaderegleringsfond)	3.4-5	16,1	13,5	2,6	19,3 %
Skulder					
Långfristiga skulder	3.6	217,0	97,7	119,3	122,1 %

3.1 Materiella anläggningstillgångar

Följande har skett under året rörande materiella anläggningstillgångar:

mkr	
Ingående balans	962,6
Årets aktiveringar/pågående arbete	159,0
Årets avskrivningar	-79,4
Årets försäljning mm	- 8,2
Utgående balans	1 034,0

Efter ombudgeteringar uppgick den slutgiltiga investeringsramen exklusive exploateringsverksamheten till 336,4 mkr. Årets investeringar exklusive exploateringsverksamheten uppgår till 159 mkr. Detta innebär att budgetavvikelsen vid

bokslutet uppgick till 196,5 mkr vilka till största delen kan hänföras till sektor Samhällsbyggnad.

De största avvikelserna är enligt nedan:

mkr	Budget 2007	Utfall 2007	Δ	
Samhällsbyggnad skattefinansierat	110,2	44,2	66,0	59,9 %
Fastighetsförvaltning	91,8	25,5	66,3	72,2 %
Vatten och avlopp	93,7	61,6	32,1	34,3 %

3.2 Finansiella anläggningstillgångar

Posten har ökat från 199,1 mkr till 212,8 mkr jämfört med 2006. Från 2007-01-01 ingår Lerums Kommun i kommunalförbundet Räddningstjänstförbundet Storgöteborg vilket inneburit att kommunen gått in med 4,9 mkr i aktiekapital.

Till största del utgörs de finansiella anläggningstillgångarna av en långfristig fordran till KB Hedeheim som med årets ökning om 7,1 mkr uppgår till 187,7 mkr. Underlag i form av revers eller dylikt för detta lån saknades vid granskningen vilket bör framtas för att stärka de mellanhavanden som kommunen har med KB Hedeheim.

3.3 Förråd och exploatering

Exploateringsverksamheten redovisas som ett netto mellan förutbetalda intäkter och kostnader. Följande tabell visar årets utfall på respektive konto på balansräkningen samt belopp som under året resultatförts:

mkr	2007	2006	Resultatfört
Förutbetalda intäkter	- 76,5	-61,3	-25,3
Förutbetalda kostnader	117,2	83,9	18,4
Summa	40,7	22,6	6,9

Se även våra kommentarer under rubriken 1.2.3, Redovisning av exploateringsverksamheten.

3.4 Avsättning deponier

Total avsättning för deponier uppgår i bokslutet till 10,4 mkr (13,6 mkr) och total beräknad kostnad uppgår till ca 25 mkr fram till år 2015. Avsättningen är baserad på en intern beräkning utförd av kommunen. Under året har kommunen lagt ned kostnader motsvarande ca

6 mkr, vilket minskat avsättningen. Ytterligare avsättning med 3 mkr under året har inneburit en total utgående avsättning per 2007-12-31 på 10,4 mkr.

<u>mkr</u>	
Ingående värde	13,6
Nedlagda kostnader under året	-6,2
Ny avsättning	+3,0
Utgående värde	10,4

I Rådet för kommunal redovisnings rekommendation nr 10, som behandlar redovisning av avsättningar, nämns som exempel att för deponier skall en avsättning göras för uppskattade kostnader för återställande. De framtida kostnaderna skall nuvärdesberäknas och en avsättning skall göras i takt med att deponin utnyttjas för förvaring alternativt över den tidsperiod som tillståndet gäller. Rekommendationen gäller med början från räkenskapsåret 2002.

Som ett komplement till kommunens egna beräkning anser vi att kommunen bör låta en extern part beräkna kostnaderna för återställande och att framtida avsättningar baseras på denna bedömning.

3.5 Avsättning intern skaderegleringsfond

I samband med delårsbokslutgranskningen noterades att kommunen gjort en intern avsättning om 2,5 mkr avseende skadereglering vilken redovisas i den externa balansräkningen. Avsättningen, som per 2007-12-31 uppgår till 3,0 mkr, står i strid med kommunal redovisningslag samt praxis i övrigt. Det är kommunens uppfattning att avsättningen under 2008 beräknas sjunka något till följd av bl a de bränder som kommunen drabbats av under 2007.

Vi anser att om kommunen förväntar sig kostnader i samband med skador skall detta bokas som en upplupen kostnad, vilken måste styrkas med underlag i någon form.

3.6 Långfristiga skulder

Kommunens långfristiga belåning har ökat från 97,6 mkr till 216,9 mkr. Under året har ett nytt reverslån om 150 mkr upptagits, vilket till stor del beror på att kommunen väljer att finansiera den stora investeringen av avloppstunnel till Ryaverket via nya lån. Amortering har också skett med 30 mkr på ett befintligt lån.

4. Kommentarer till driftredovisningen

Verksamheterna redovisar ett samlat resultat som understiger budget med 73,7 mkr.

Vi har analyserat kommunens driftredovisning mot budget och följande större avvikelser har noterats:

mkr	Budget 2007	Utfall 2007	Δ	
Samhällsbyggnad	92,7	101,8	-9,1	9,8 %
Lärande	872,6	863,9	+8,7	-1,0 %
Fastighetsförvaltning	-0,4	6,2	-6,6	-1 650,0 %
Vatten och avlopp	1,9	-1,9	+3,8	-200,0 %

Sektor samhällsbyggnads negativa budgetavvikelse om 9,1 mkr består främst av att kommunens ersättning till Västtrafik ökat mer än budgeterat. I underskottet ingår också extra kostnader för åtgärder mot ras och skred samt ökade kostnader till följd av stora regnmängder.

Sektor lärande redovisar en avvikelse på 8,7 mkr vilket motsvarar ungefär 1,0 %. Kostnaderna för förskola har ökat mer än beräknat vilket dock utjämnas av överskott inom andra områden, bl a ökade föräldraavgifter.

Fastighetsförvaltningens underskott mot budget om 6,6 mkr beror på oplanerade åtgärder för akut underhåll. Kapitalkostnaderna har blivit högre än budgeterat trots att investeringsnivån understeg budget med 66,3 mkr.

Vatten och avlopp redovisar en positivt budgetavvikelse om 3,8 mkr. Dessa kan hänföras till att del av det planerade underhållet ej utförts under året samt större volymer försålt vatten än budgeterat.

Hans Gavin
Auktoriserad revisor och
Certifierad kommunal yrkesrevisor
Ernst & Young AB

Hans Andreasson
Revisor
Ernst & Young AB

Peter Öfverström
Auktoriserad revisor
Ernst & Young AB